

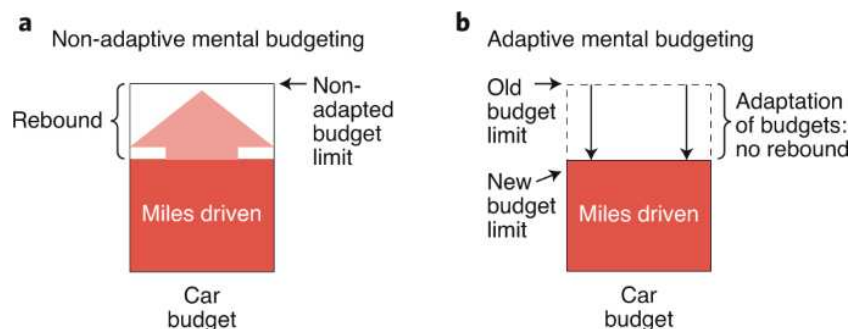
Autor: Lejla Softić, dipl.oec.¹

Značaj mentalnog računovodstva

Razumijevanje mentalnog računovodstva ključno je za finansijske stručnjake jer pomaže objasniti određene obrasce ponašanja pri donošenju odluka koji odstupaju od tradicionalnih ekonomskih modela. Mentalno računovodstvo ima poseban značaj za odluke o potrošnji i investiranju. Prepoznajući kako pojedinci mentalno kategoriziraju i uokviruju svoje finansijske resurse, mogu se osmisliti strategije koje promiču racionalnije i optimalnije donošenje finansijskih odluka.

Šta je mentalno računovodstvo?

Mentalno računovodstvo (engl. Mental Accounting) je koncept bihevioralnih finansija koji se odnosi na tendenciju pojedinaca da mentalno razdijele svoje finansijske resurse i transakcije u zasebne kategorije (račune). Računi se mogu temeljiti na faktorima kao što su: izvor sredstava, svrha sredstava ili vremenski okvir u kojem će se sredstva koristiti. Mentalno računovodstvo ima značajan uticaj na donošenje odluka i ponašanje u finansijskim pitanjima. U marketingu se mentalno računovodstvo koristi pri nuđenju bonusa, nagrada ili poklona uz velike kupovine, što ih čini učinkovitim prodajnim praksama zbog kognitivnih predrasuda koje su uključene u mentalno obračunavanje pri donošenju potrošačkih odluka.

Uloga mentalnog računovodstva pri budžetiranju i finansijskom odlučivanju

Mentalno računovodstvo pomaže donosiocima odluka da učinkovito rasporede svoja finansijska sredstva u različite mentalne skupine, kao što su: trenutni prihodi, štednja, ulaganja ili sredstva dodijeljena određenim ciljevima. Na taj način finansijske odluke se oblikuju unutar konteksta svakog od računa. Mentalnim kategoriziranjem sredstava na različite račune ili budžete, preduzeće može odrediti prioritete i dodijeliti resurse različitim odjelima, projektima ili ulaganjima. To omogućava bolju kontrolu i praćenje finansijskih rezultata unutar svake kategorije.

Odluke o budžetiranju i trošenju finansijskih sredstva za različite potrebe i segmente budžeta su različiti za pojedine donosiocima odluka. Mentalno računovodstvo ima značajan uticaj na to kako pojedinci postavljaju i slijede svoje finansijske ciljeve. Pojedini donosioci odluka su skloniji trošiti novac na ulaganja dok su drugi skloniji da štede za budućnost. Dodjeljivanjem sredstava određenim ciljevima ili računima, donosioci odluka mogu učinkovitije pratiti napredak, motivirati se da štede ili ulažu. Međutim, to također može dovesti i do donošenja neoptimalnih odluka pri raspoređivanju sredstva za kratkoročne ciljeve nauštrb dugoročne finansijske sigurnosti. Naime, postoji moguća pristranosti pri finansijskom odlučivanju, koja može spriječiti pojedince u donošenju racionalnih izbora, na temelju budućih izgleda ulaganja, pri npr. oklijevanju kod donošenja odluka o napuštanju investicije ili projekta ako su već uložena značajna količina vremena, truda ili novca u njih.

softconsulting

Značaj mentalnog računovodstva za poslovanje preduzeća

Mentalno računovodstvo ima poseban značaj za uspješno poslovanje preduzeća pri: donošenju investicijskih odluka, kreiranju strategije cijena, definisanju plaća zaposlenicima, upravljanju rizikom i finansijskoj analizi.

Preduzeće može imati zasebne mentalne račune za kratkoročna ulaganja usmjerena na generiranje brzih povrata i dugoročna ulaganja za rast i širenje. Mentalno kategorizirajući ulaganja, preduzeća mogu procijeniti kompromise između rizika i nagrade, te uskladiti svoje investicijske strategije sa svojim finansijskim ciljevima.

Razumijevajući kako kupci mentalno računaju cijene, preduzeće može osmisliti strategije određivanja cijena koje utiču na ponašanje pri kupovini. Prednosti mentalnog računovodstva učinkovito koriste preduzeća na način da postave visoke 'redovne' cijene za proizvode i usluge, a zatim nude 'snižene' cijene proizvoda i usluga, koje kupci percipiraju kao povoljnu ponudu i zato se brže opredjeljuju za kupovinu.

Mentalno računovodstvo je relevantno za dizajniranje sistema naknada i poticaja za zaposlenike. Nudeći bonuse za učinak, udio u dobiti ili dioničke opcije, preduzeće može stvoriti mentalne račune koji povezuju napore zaposlenika s određenim finansijskim nagradama. To može motivirati zaposlenike, uskladiti njihove osobne ciljeve s poslovnim ciljevima, te povećati produktivnost i učinak.

Mentalnim odvajanjem sredstava za upravljanje rizikom, planiranje u nepredviđenim okolnostima ili osiguranje, preduzeće se može zaštititi od neočekivanih događaja ili finansijskih gubitaka. To omogućava preduzeću donošenje strateških odluka o izloženosti riziku i implementaciji strategije za smanjenje rizika, na temelju specifičnih mentalnih računa koje su stvorili.

Mentalno računovodstvo utiče na način na koji donosioci odluka tumače finansijske izvještaje i analiziraju učinak. Mentalno kategorizirajući prihode, rashode i dobit u različite račune, donosioci odluka mogu procijeniti finansijsko zdravlje određenih područja ili odjela. To pomaže u identificiranju područja u kojima je preduzeće snažno ili uočavanje slabosti preduzeća, kao i pri poduzimanju korektivnih mjera ili strateških prilagodbi u poslovanju preduzeća.

Zaključak

Više je koristi primjene mentalnog računovodstva u poslovanju preduzeća, a najznačajnije su: jasnoća raspodjele resursa, odlučivanje usmjereno na cilj, te poticanje ponašanja kupaca i zaposlenika. Iako mentalno računovodstvo ima brojne prednosti, ne smiju se zanemariti niti nedostaci kao što su: neoptimalno i pristrasno donošenje odluka, krutost i nefleksibilnost pri budžetiranju i finansijskom upravljanju, neučinkovito korištenje resursa i pogrešno finansijsko izvještavanje.

Za preduzeća i donosiocima odluka veoma je važno da budu svjesni mogućih nedostataka i pristranosti povezanih s mentalnim računovodstvom i da ih nastoje prevladati usvajanjem uravnoteženog pristupa. Ukoliko donosioci odluka nisu svjesni svih prednosti i nedostataka mentalnog računovodstva to može značajno uticati na sabotiranje investicijske strategije ili čak cjelokupno finansijsko poslovanje i opstanak preduzeća.

Razumijevanjem i adekvatnim korištenjem načela mentalnog računovodstva u preduzeću se mogu donositi učinkovitije i informiranije finansijske odluke, optimizirati strategija za raspodjelu resursa, te poboljšati ukupna izvedba i profitabilnost poslovanja.